

SPOZNAVANJE IN OPAZOVANJE REPRODUKCIJ VRHUNSKIH UMETNIŠKIH DEL V GALERIJ V VRTCU

Brigita Blažević, vzgojiteljica predšolskih otrok, Vrtec Ciciban, Ljubljana, enota Pastirčki

»Umetnost reproducira vse, kar v življenju zanima človeka.«

V zadnjem času se je večkrat odprla razprava, ali je smiselno majhne otroke voditi v galerije, saj naj ti ne bi razumeli visoke umetnosti. Menim, da je vizualna umetnost enako pomembna za vzgojo otrok, kot sta pisanje in branje. Izkušnje umetnostnih pedagogov potrjujejo prepričanje, da je treba z umetnostno vzgojo začeti v najzgodnejših otroških letih. Čut za estetiko ni prirojen, zaradi česar je vzgoja na tem področju izjemno pomembna. Doživljanja in razumevanja umetnine se lahko naučimo, zato je stik z umetninami že v predšolski dobi nujen.

ZA UVOD

Otrokom je treba svet umetnosti predstaviti na njim prilagojen in razumljiv način. Tako naša Narodna galerija otroke vabi s pomočjo škrata Gala, ki otroke pospremi na potepanje po njeni bogati stalni zbirki. Toda, pravila vedenja v kulturnih ustanovah nam veleajo, da se moramo v galeriji primerno obnašati in se predvsem ne dotikati razstavljenih predmetov. To pa je včasih za predšolske otroke precej nerodna zadeva.

Tako sem se domislila, da bi za uvod v svet galerijske likovne umetnosti otrokom pripravila galerijo v vrtcu, takšno, kjer sicer ne bodo razstavljeni vrhunska umetniška dela v originalih, pač "le" njihove reprodukcije (posnetki, fotografije), torej takšno prirejeno galerijo, kjer bodo otroci lahko vrhunska umetniška dela prosto in sproščeno opazovali, lahko tudi s pripomočki, se jih dotikali in brez bojazni ogledovali po dolgem in počez. V zgodnjem otrokovem obdobju namreč ne gre toliko za pomene, plasti in kontekst umetnine, temveč predvsem za oblikovanje estetskega čuta, odnosa do umetnosti (Vrlič 2000). V tem kontekstu se mi le opazovanje umetniških del (z nekakšne za umetnino varne distance) za predšolsko razvojno stopnjo ne zdi dovolj, prav tako tudi ne le "statično" opazovanje njihovih reprodukcij, saj sem prepričana, da se estetska vzgoja in iskren, pristen

otrokov odnos do umetnosti vzpostavlja le ob živem, polnem, sproščenem stiku otroka z umetnino: tako kot naravno in svet okoli sebe naj otrok na svoj individualni način odkriva tudi svet umetnosti, po otroško radovedno raziskuje njegovo govorico in vsrkava njegovo lepoto.

Kot ugotavljajo raziskovalci, ima v predšolskem obdobju stik z umetninami zelo pomembno vlogo. Najpomembnejši prostor, kjer otrok lahko doživi dovršeno rabo likovnega jezika, je seveda galerija ali muzej. Pomembno je, da lahko otrok vidi pravo velikost umetnine, njene barve, jo pogleda ob blizu, opazuje vse podrobnosti na njej od blizu. »Vživljanje v odrasla umetniška dela otroku omogoča srečanje z dovršeno rabo likovnega jezika, s čimer ga uvaja v zahtevnejše rabe in izrazne možnosti likovnega jezika, s tem ga usmerja tudi k potrebi po občutljivem in discipliniranem zaznavanju likovnih sporočil in estetske vrednosti umetnin« (Bračun Sova in Strnad 2012, 12).

Seveda sem pri svoji zasnovi vrtčevske galerije in pri izboru umetniških

del, ki jih bom v galeriji predstavila otrokom, upoštevala kriterije, ki se nanašajo tako na kakovost (zato so vključena res priznana, uveljavljena, vrhunska likovna dela) kot seveda tudi na pedagoške zahteve in priporočila in razvojnopsihološke značilnosti predšolskih otrok. Po Kurikulumu za

vrte (1999) estetsko doživljanje, ki je intenzivno čutno, otrok izrazi v umetnosti in ga opredeljuje z estetskimi pojmi lepo, smešno, grdo. Pri tem se odražata otrokov prirojeni čut za umetniški red in privzgojeni čut za lepo, ki ga oblikujeta socialno in kulturno okolje. Pri izboru sem upoštevala tudi elemente, ki po analizah (Vrlič 2000) najbolj pritegnejo otroke, in to so: upodobljeni ljudje in živali, razpoloženja oseb, ali so osebe, upodobljene v mirovanju ali gibanju (prav tam).

GALERIJA V VRTCU

V vrtcu imamo veliko telovadnico, v kateri je nekaj tednov gostovala tudi naša galerija, kjer sem pripravila razstavo reprodukcij vrhunskih mojstrov likovne umetnosti na malce drugačen način, primeren za predšolske otroke.

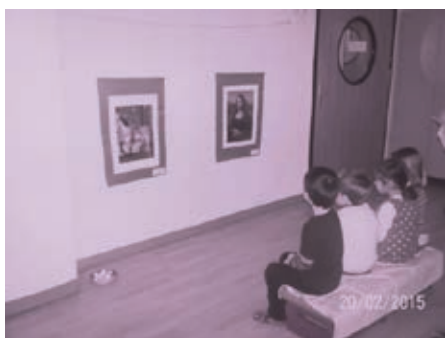
Tako kot naravo in svet okoli sebe naj otrok na svoj individualni način odkriva tudi svet umetnosti, po otroško radovedno raziskuje njegovo govorico in vsrkava njegovo lepoto.

V naši galeriji sem pripravila razstavo slikarskih del vrhunskih mojstrov likovne umetnosti na malce drugačen način, primeren za predšolske otroke.

Galerija je bila postavljena po postajah, kjer so si otroci lahko ogledovali reprodukcije vrhunskih del, jih komentirali in se jih dotikali. Zaporedje postaj otrok seveda ni omejevalo, lahko so se prosto sprehajali ali tudi navdušeno letali od ene do druge, likovne umetnine tudi posamezno ogledovali od blizu in daleč, z različnih perspektiv. Posebna, otroški igrivosti in radovednosti prirejena zanimivost naše vrtčevske galerije je bila tudi v tem, da je vsaka postaja predstavljala za sliko specifičen razstavni ambient.

Razstava je bila odprta teden dni, tudi v popoldanskem času, ko so otroci lahko vodili starše po njej in jim razlagali svoje videnje le-te. Galerijo v vrtcu smo okrasili s svečkami, ki so pričarale vzdušje in z nežno klasično glasbo v ozadju.

- Na prvi postaji so otroci lahko občudovali sledeči reprodukciji:

Slika 1: Spoznavamo: Moški na konju (slikar: Jacques-Louis David)

Slika 2: Spoznavamo: Mona Lisa (slikar: Leonardo da Vinci)

Otroci so ob opazovanju dajali različne komentarje:

Brina (5 let): »Mona Lisa je lepa deklica. Ni žalostna preveč.«

Uroš (5 let): »Konji so velike živali in tale na sliki zgleda prijazen.«

Erazem (5 let): »Čisto bel konj je in stoji na mestu, se ne premika, ni v galopu.«

- Na naslednji postaji je bila škatla, ki so jo morali otroci odpreti, in v njej se je skrivala reprodukcija. Škatlo so lahko poljubno odpirali in zapirali ter se reprodukcije dotikali in jo opazovali.

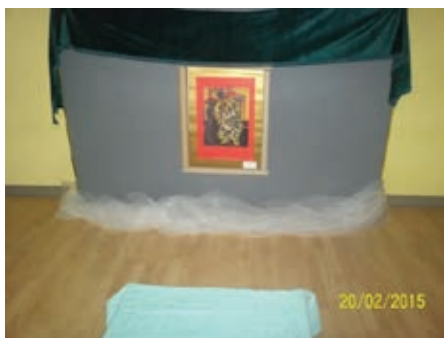
Slika 3: Spoznavamo: Zibelka (slikarka: Berthe Morisot)

Komentarji otrok:

Neža (5 let): »Mamica je zaskrbljena, ker je dojenček bolan, in čaka, da se zbudi.«

Tian (5 let): »Takšno staro zibelko, belo, sem imel jaz, ko sem se rodil.«

- Na naslednji postaji je bila postavljena reprodukcija svetovno znanega vrhunskega umetnika Pabla Picassa.

Slika 4: Spoznavamo: Jokajoča ženska (slikar: Pablo Picasso)

Komentarji otrok:

Tim (5 let): »Zakaj je tako žalostna?«

Lara (5 let): »Grize si ustnice, ni mi všeč, ima velike trepalnice.«

- Naslednja postaja je bila zanimiva za otroke, ker so pri opazovanju lahko uporabljali svetilko. Reprodukcija je bila skrita v leseni plezalni hiški, ki je bila pokrita in zatemnjena. Otroci so splezali v hiško in s pomočjo svetilk svutili na reprodukcijo, ki je bila skrita v hiški.

Slika 5 in 6: Spoznavamo: Kazanje oslov (avtorja: Gilbert & George)

Komentarji otrok:

Evgen (5 let): »Hecna sta, ko hodita eden za drugim. Imata lepe obleke, najbrž gresta na ples.«

- Sledeča postaja je velevala otrokom, da se poležejo na blazine in od spodaj navzgor opazujejo reprodukcijo.

Slika 7: Spoznavamo: Modra vaza (slikar: Paul Cézanne)

Slika 8: Spoznavamo: Modra vaza
(slikar: Paul Cézanne)

Komentarji otrok:

Žiga (4 leta): »Vaza mi je zelo všeč, pisane rožice so v njej.«

Patricija (5 let): »Rožice so lepe in takšne bom tudi jaz narisala.«

- **Predzadnja postaja je bilo opazovanje in vrtenje viseče reprodukcije na škatli, kjer se s pomočjo vrtenja vzorcev na škatli ustvarjajo vtisi zanimivih iluzij.**

Slika 9: Spoznavamo: Rekonstrukcija veselja (avtor: Giacomo Balla)

Komentarji otrok:

Tija (5 let): »Kako se vrtil vesolje, zavrtimo, da slike plešejo.«

- **In na koncu še zadnja postaja: opazovanje od zgoraj navzdol.**

Slika 10: Spoznavamo: Zaspana slika
(slikar: Salvadore Dali)

Komentarji otrok:

Tajda (5 let): »Kako je smešen, kar spi in vse ima zvezano z vrvico.«

Ivano (5 let): »Usta ima privezana, da ne more govoriti, podoben je ribi.«

In še obisk Narodne galerije

Projekt smo zaključili z obiskom Narodne galerije. Obiskali smo škra Gála, njegovo sobo in si nato ogledali prave, dragocene slikarske umetnine v originalu, tj. prav tiste, ki so jih naslikali slikarji. Narodno galerijo smo obiskali nekaj tednov kasneje po naši galeriji, kjer smo si že pridobili nekaj opazovalnih veščin in smo zato lahko še bolj natančno opazovali barve in različne kompozicije. Obisk Narodne galerije je bil voden in nekaj otrok je opazilo številne detajle na slikah, kar je bila tudi logična posledica navajanja na opazovanje že v naši vrtčevski galeriji.

Otroci so občudovali slovesne, veličastne galerijske prostore.

Otroci so občudovali slovesne, veličastne galerijske prostore. Ugotavljali so tudi, da so v galeriji razstavljenе lahko zelo velike slike, spraševali so me, kako jih prinesejo v galerijo in kaj se zgodi, če se kakšna slika poškoduje.

Slika 11: Spoznavamo: na obisku v Narodni galeriji

ZA SKLEP

Z galerijo reprodukcij vrhunskih umetniških del, ki sem jo pripravila v vrtcu, sem želela otroke uvesti v svet galerijske likovne umetnosti tako, da bi bil njihov stik z umetninami lahko čimbolj neposreden, pristen, odprt za njihovo radoživost, raziskovalno, opazovalno vedoželjnost, čudenje, občutja; želela sem, da način dostopa ne omogoča le pasivnega opazovanja, pač pa da poleg možnosti sproščenega opazovanja spodbudi tudi radovednost, da lahko omogoča tudi neposredni dotik, spraševanje, večkratno vračanje k posameznim slikam in s tem "nalaganje vtisov", skratka, da vrtčevska galerija reprodukcij s svojo odprto zasnovo predšolskim otrokom omogoči čimbolj pristno estetsko izkušnjo doživetja umetnine.

Glavni namen projekta je bil predstaviti otrokom reprodukcije znanih umetniških del, obenem pa je bil namen tudi opazovati otroke pri njihovem opazovanju. V tem smislu me je zanimalo tudi, katerim delom bodo otroci posvečali največ pozornosti, "kaj bodo videli" na slikah in kako bodo doživljali različne kompozicije.

Zapišem lahko, da je naša vrtčevska galerija izpolnila svoje poslanstvo, ki sem ga ji namenila v projektu. Otroci so se ob reprodukcijah slikarskih umetnin vživeli v »kot da« svetove, ki so jih ustvarili vrhunski umetniki, v galeriji so uživali, po njej so popoldne samostojno vodili tudi starše. Posebna, predšolskim otrokom prirejena ureditev naše vrtčevske galerije reprodukcij vrhunskih slikarskih del je otrokom omogočila, da so umetnine lahko prosto in sproščeno opazovali, jih ogledovali z različnih perspektiv, se prosto vračali k njim glede na svoje lastne vzgibe, jih prosto komentirali glede na svoje občutje in doživetje likovne umetnine (ne da bi le odgovarjali na zastavljena usmerjena vprašanja).

Opazila sem, da so se otroci pri prostem sprehajanju med reprodukcijami najdlje zadrževali pri opazovanju

Picassove Jokajoče ženske. Zanimalo jih je, kaj se je zgodilo z njenim obrazom, največ vprašanj so postavljali ravno glede njenega obraza. Eden izmed otrok je celo izjavil, da se ji je moralo zgoditi nekaj strašnega. Dva izmed otrok sta celo po preteku dveh mesecev sliko prepoznala na potovanju s starši. Oba sta potem z navdušenjem pripovedovala o tem.

Preference otrok so pokazale, da so jim bila umetniška dela, s katerimi so se srečali v naši galeriji, všeč, predvsem reprodukcijo znane slike Mona Lisa slikarja Leonarda da Vincija so največkrat omenjali kot najbolj všečno in zanimivo. Večina otrok jo je kasneje v delavnici tudi upodobila.

Otroci so se ob projektu galerije v vrtcu tudi naučili in spoznali, kaj pomeni opazovati likovno umetnino, in so kasneje to večino lahko prene-

Pri prostem sprehanju med reprodukcijami so se najdlje zadrževali pri opazovanju Picassove Jokajoče ženske.

doživetje, ki se je z doživetjem v naši uvodni vrtčevski galeriji reprodukcij, v kateri so prvič vstopili v prostore vrhunske likovne umetnosti, medsebojno lepo dopolnjevalo.

LITERATURA

- Bračun Sova, R., Strnad, J. (2012) *Umetnina, ljubezen na prvi pogled. Pedagoški pomen interpretacije v umetnostnem muzeju*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport in Zavod RS za šolstvo.
- Vrlič, T. (2000) *Likovna umetnost v vrtcu*. V: *Otrok v vrtcu, priročnik h Kurikulu*. Ur.: L. Marjanovič Umek. Maribor: Obzorja.
- Vrhunci likovne umetnosti* (1994). Ljubljana: Cankarjeva založba.

sli tudi opazovanje čisto pravih, originalnih umetnin v pravi galeriji. Obisk Narodne galerije ob zaključku projekta je bil tako za otroke še posebno

Vir 1: <http://www.pregovor.com/kategorije/umetnost.html>, dostopno 11. 12. 2018.

Vir 2: https://www.google.com/search?biw=1366&bih=657&tbm=isch&sa=1&ei=5r4wXOiVI4ewsQGu2ZuIDA&q=mona+lisa&oq=mona+lisa&gs_l=img..3..0110.463964.467419..468565...0..4.147.3212.5j23.....2....1..gws-wiz-img....0..35i39j0i67.H1tpgv5OuhQ#imgrc=xXYUuwTS5ygzNM, dostopno 15. 12. 2018.

Vir 3: <https://slv.worldtourismgroup.com/an-introduction-impressionist-art-12-works-72927>, dostopno 15. 12. 2018.

Vir 4: <https://citymagazine.si/clanek/neverjetne-slikarske-klasike-v-digitalni-preobleki/modern-photo-remakes-famous-paintings-14/>, dostopno 15. 12. 2018.

Vir 5: <http://www.masterart.si/Slike/slika/2462/,,a,a,3>, dostopno 15. 12. 2018.

Vir 6: <https://www.svetslik.si/Avtor/Salvador-Dali>, dostopno 15. 12. 2018.

